

YILDIZLARIN KONUMLARI: AMELLER VE MÜŞAHEDELER

Mevâkı‘u‘n-Nücûm

İBNU‘L-ARABÎ

Çeviri: Ali İhsan Kılıç

alBaraka
Yayınları

İBNU'L-ARABÎ

Muhyiddin Muhammed b. Ali b. Muhammed el-Arabî et-Tâi el-Hâtimî, 17 Ramazan 560'da (28 Temmuz 1165) Endülüs'ün Mürsiye şehrinde doğdu. Soylu bir Arap ailesine mensup olup küçük yaşta ailesiyle birlikte İşbîliye'ye göç etti. Burada fıkıh, hadis, kıraat ve diğer zâhîrî ilimleri tahsil etti; gençlik yıllarında yöneldiği halvet ve riyazet hayatı, tasavvufî şahsiyetinin teşekkülünde belirleyici oldu. Endülüs ve Kuzey Afrika'daki seyahatlerinin ardından doğuya yönelen İbnu'l-Arabî, Mekke, Bağdat, Musul, Konya, Malatya, Halep ve Kudüs gibi ilim ve irfan merkezlerinde bulundu; nihayet Dimaşk'a yerleşti. Başta *el-Fütûhâtü'l-Mekkiyye* ve *Fusûsu'l-bikem* olmak üzere pek çok eseriyle tasavvuf düşüncesinin en etkili isimlerinden biri hâline geldi. Vahdet-i vücûd etrafında şekillenen görüşleri, sonraki dönem tasavvuf, tefsir, kelâm ve İslam düşüncesi üzerinde derin tesirler bırakmıştır. 22 Rebiülâhîr 638'de (10 Kasım 1240) Dimaşk'ta vefat eden İbnu'l-Arabî, Kâsiyûn dağı eteğindeki Salihîye semtine defnedilmiştir.

ALÎ İHSAN KILIÇ

1989 yılında Çorum'un Bayat ilçesinde doğdu. 2012'de Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı üniversitenin Tasavvuf Anabilim Dalında hazırladığı "Davud-ı Kayserî'nin A'yân-ı Sâbite Yorumu" başlıklı teziyle yüksek lisansını (2014), "İbnu'l-Arabî'nin Velayet Öğretisi" adlı teziyle doktorasını (2021) tamamladı. 2013 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalında araştırma görevlisi olarak göreve başladı. 2016'da Kocaeli Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tasavvuf Anabilim Dalında aynı görevle intisap etti. 2024 yılından itibaren aynı fakültede Dr. Öğretim Üyesi olarak görev yapmaktadır. Başta İbnu'l-Arabî ve düşüncesi olmak üzere farklı dönem sûfilerinin eserlerine dair makale, kitap bölümü ve metin neşri türünde çalışmaları bulunmaktadır.

İçindekiler

Çevirenin Takdimi	11
Mukaddime.....	19
Eserin Telif Sebebi ve Kısımları	25
Eserin Fihristi.....	29
Birinci Mertebe: İnayetin Tevfiki	29
İkinci Mertebe: Hidayet İlmi	30
Üçüncü Mertebe: Velayetin Ameli	30

BİRİNCİ MERTEBE: İNAYETİN TEVFİKİ

1. İslamî Birinci Felek	33
Tevfikin İlkeleri, Araçları ve Amaçları	40
Tevfikin Bölümleri	42
Tevfikin Türleri	43
Zâhire Bağlı Olan Muamelelerde Tevfikin Neticeleri.....	44
Hâllerin Şahitleri	45
2. İmanî İkinci Felek.....	47
Vifâkî Birinci Doğuş	47
3. İhsanî Üçüncü Felek	49
İlâhî Birinci Doğuş	49

Ünsiyet Sığınağı	53
------------------------	----

İKİNCİ MERTEBE: HİDAYET İLMİ

4. İslamî Dördüncü Felek	59
İlmi İkinci Konum.....	59
Tenbih	65
Teyid ve Sultan	66
Mazurat	68
Hidayet.....	70
Ahret Yurdundaki Ebedî Mutlulukla İrtibatlı	
İlimlerden İhtiyaç Duyulanlar Bahsi	71
Kemâl Üzere Sekiz Nûr Feleğinin Bilgisi.....	75
Bu Rûhanî Feleklerin Hareketlerinin Bilgisi	76
Bu Nûrların Doğuş Yerlerinin, İstiva (Eşitlik) ve Hazîz (İniş)	
Aşamalarında Orta Noktalarının ve Batış Yerlerinin	
Bilinmesi.....	77
5. İmanî Beşinci Felek	79
İyânî İkinci Doğuş	79
6. İhsanî Altıncı Felek.....	89
İlâhî Üçüncü Doğuş	89
Ünsiyet Sığınağı	91

ÜÇÜNCÜ MERTEBE: VELAYETİN AMELİ

7. İslamî Yedinci Felek.....	97
Amelî Üçüncü Konum	97
Amelleri Şer'î Azâları ile Yerine Getirenlerin Özellikleri	104
Bu Azâların Menzilleri ve Onlarla Tahakkuk Eden	
Kimselerin Kerametleri	108
Basarî (Göze Dair) Felek	109
Bu Uzvun Kerametleri	111

Bu Uzun Menzilleri	115
Keyfiyet	115
Başka Bir Keyfiyet.....	116
Kesif Keyfiyet	117
Fiili Keyfiyet	118
Hareket ve Durağanlık Menzili.....	118
Yüce Mertebe.....	119
Semî (Kulağa Dair) Felek.....	120
İşitenlerden Muhakkik Olanların Semalarındaki Alamet	121
Bu Uzun Kerametleri	124
Bu Uzun Mertebeleri.....	126
Lisanî (Dile Dair) Felek	128
Bu Uzun Kerametleri	131
Bu Uzun Menzilleri	137
Huzur (Makamın)da Bu Kitapları Okuyanların Özellikleri: .	138
Birinci Mertebe: Kulun Hakk'a Tilaveti	139
Hakk'ın Kula Olan Tilavetinin Mertebesi	143
Sağ El Feleği.....	145
Bu Uzun Kerametleri	149
Menzil	150
Karın Feleği	156
Bu Uzun Kerametleri	167
Bu Makamın Menzilleri.....	171
İbrahimî Menziller	171
Mikâilî Menzil.....	173
Menzil	174
Tenbih	174
Sırrî Felek (Cinsel Uzun Feleği)	176
Tenbih ve Tahkik	178

Bu Uzun Kerametleri	180
Tamamlama.....	180
Gizlinin İfşâsı ve Sakınılan Muammânın Çözülmesi	182
Kademî (Ayağa Dair) Felek.....	184
Bu Uzun Kerametleri	186
Menzilleri.....	186
Açıklama.....	187
Suda Yürüme Konusu	191
Havada Uçma Konusu	191
Kalp Feleği.....	195
Kerametler ve Menziller	197
Kalbin Kerametleri	200
İki İmamın Menzilleri.....	201
Bağlama ve Tamamlama (Sıla ve Tetmîm).....	205
Bu Kerametlerin Menzilleri	209
İhtisas Menzili.....	210
Kevnî ve İlâhî Benzerlik (Müzâhât) Menzili.....	211
Samedânî Vitri Tecelli Menzili.....	213
Zâtî İnîş/Tenezzül Menzili.....	215
Hak'tan Semanın Keyfiyeti Menzili	219
İkramlar ve Hediyelerin Menzilleri.....	223
Özel Nebvî Mirâs Menzili.....	223
“Şöyle Bir Sır Vardır,	
O Ortaya Çıksa Şu Bâtıl Olurdu” Menzili	224
Marifet Menzili	226
Takdir Olunmuş Günler Menzili.....	226
Takdir Olunmuş Aylar Menzili.....	227
Zikreden Kalp Menzili ve Sırlardan Ona Özel Olanlar	228
Zikredilenle Zikirden Fânî Olan Kimse Menzili.....	230

Zikredilenle Zikredilenden Fânî Olan Kimse Menzili	231
Zikredilenden Zikredilen İçin Fânî Olan Kimse Menzili	231
Halkî Üçüncü Doğuş	
8. İmanî Sekizinci Felek	233
Mutlak Vücûdda Ortaya Çıkan Takyidin Hakikati.....	235
Âlî Üçüncü Doğuş	
9. İhsanî Dokuzuncu Felek.....	241
Ünsiyet Sığınağı	244
Kitabın Hatimesi	247
Yıldızın Konumu (Tuma'nine)	248
Yıldızın Konumu (Kalbin Haşyeti).....	248
Yıldızın Konumu (Tevbe)	249
Yıldızın Konumu (Înâbe).....	249
Yıldızın Konumu (Evbe).....	249
Yıldızın Konumu (Tevhid)	250
Yıldızın Konumu (Ameller)	250
Yıldızın Konumu (Kulların Hakk'a Vuslatı).....	251
Yıldızın Konumu (Meşîet).....	251
Yıldızın Konumu (Murad ve Mürid)	252
Yıldızın Konumu (Takva)	253
Yıldızın Konumu (Muvahhid)	253
Yıldızın Konumu	
(Hakikat ve Keşf Ehli Arasında İhtilafın Caiz Olmaması).....	254
Yıldızın Konumu (Şeyhlerin Bir Kısımının Diğerine	
Tercih Edilmesinin Haramlığı).....	256
Yıldızın Konumu (Hüzün)	256
Vasiyet Faslı	259
Sohbet Faslı	259
Hikmet Faslı	260

Birinin Konuşmasını Dinleme Faslı.....	260
Tevazu Faslı	260
Zühde İlgili Fasıl.....	261
Karşılıklı İlişki Faslı.....	262
Mezhep Faslı.....	262
Vakit Faslı	262
Arkadaş Seçimi Faslı	262
Yürüme ve Oturma Faslı.....	263
Şeyhlere Saygı Gösterme Faslı	263
Mescidlerde Nasıl Bulunulması Gerektiği Faslı.....	263
Kalbin Yönelmesi Faslı.....	264
Akıllı ve Ahmak Kimsenin Sözü Hakkında Fasıl.....	264
Bazı Sıfatların Tarifi Hakkında Fasıl	264
Sûfîlerin Nitelikleri Hakkında Fasıl	265
Furkânî Yıldızların Konumu.....	267
Kaynakça	271
Dizin	273

Çevirenin Takdimi

Mevâkı' u'n-nücûm ve Metâli'u Ehilleti'l-Esrâr ve'l-Ulûm (Yıldızların Konumları ve Sırların ve İlimlerin Hilallerinin Doğuş Yerleri), İbnu'l-Arabî'nin telif hayatının ilk safhasında Endülüs'te kaleme aldığı eserlerden biridir. Muhtevası ve üslubuyla İbnu'l-Arabî telifatı arasında temayüz eden bu eserin telif zamanı ve zemini, metnin anlaşılması açısından önem arz eder. Zira telif şartları ve metnin inşâ tarzı bakımından sıradan bir “planlı eser” izlenimi vermez. Bilakis, kısa bir zaman diliminde ve yoğun bir ibadet-uzlet atmosferi içinde yazılmış olması, metinde hem akışkan hem de yer yer yüksek yoğunluklu bir dil örgüsünü beraberinde getirir. İbnu'l-Arabî, *Mevâkı'*ı h. 595 yılı Ramazan ayının son on bir günü (15-26 Temmuz 1199) gibi kısa sayılabilecek bir sürede tamamlamıştır. Bu tarih, onun telif hayatının ilk evresini teşkil eden Endülüs-Mağrib dönemine tekabül eder. Bu evre, bir yönüyle müellifin bulunduğu coğrafyadaki sûfi çevrelerle yoğun temasını; diğer yönüyle de Endülüs ve Mağrib'den ayrılmadan önceki “veda” iklimini yansıtır. Nitekim eserin telifi, İbnu'l-Arabî'nin Mürsiye'den Meriyye'ye yaptığı bir seyahatle ilişkilendirilir; bu seyahatte kendisine eşlik eden ve telif sebebi olarak adı anılan şahıs Abdullah Bedr el-Habeşî'dir. Yolculuğun nihayetinde Meriyye'ye ulaştıklarında bir mescide ibadet

maksadıyla yerleştikleri, Ramazan boyunca hem yoğun ibadetle meşgul oldukları hem de “gece sohbetleri” yaptıkları aktarılır. Bu gibi ayrıntılar, metnin oluştuğu ortamı somutlaştırırken eserin yalnızca İbnu’l-Arabî’nin düşünce serüveni açısından değil; Endülüs ve Mağrib’deki tasavvuf çevreleriyle kurduğu canlı ilişkinin izlerini taşıması bakımından da önem arz eder.

Bedr el-Habeşî, bir gün İbnu’l-Arabî’ye, “Allah’a kalb-i selîm üzere gelenler kimlerdir ve tuttıkları yol nedir?” diye sorar. İşte bu soru, *Mevâkı*’ın kaleme alınmasına vesile olmuştur. Bedr’in sorusu eserin zâhirde bir “ahlak/riyazet ve seyrüsülûk rehberi” gibi okunmasına kapı aralasa da metin kısa sürede daha geniş bir düzleme açılır. Çünkü “kalb-i selîm”e gidiş, yalnızca amelî tavsiyelerle sınırlı olmayıp insanın varlığını kuşatan dinî-teklîfî çerçeve ile bu çerçeveden doğan bilgi/keşif tecrübesi arasındaki ilişkiyi düşünmeyi de gerektirir. Bu sebeple “kalb-i selîm” hakkındaki bu merak, metnin bütününe açıklayan bir “çerçeve soru” olarak görülebilir. Bu noktada eserin en belirgin katkısı, şeriâtın gerektirdiği amelleri, bu amellerin icra mahalli olan “azalar”ı ve amellerin neticesinde zuhur eden hal/müşahade çizgisini, somut anlatım ile sembolik dil arasında gidip gelen bir üslupla bir araya getirmesidir.

Mevâkı’ın telif gerekçesini anlaşılır kılan ikinci boyut, İbnu’l-Arabî’nin metni nasıl konumlandığıdır. Müellif, daha sonraki bazı telifleri için ileri sürdüğüne benzer biçimde *Mevâkı*’ı da “ilham eseri” olarak takdim eder; bu iddiayı teyit için Habeşî’nin gördüğü bir rüyayı delil olarak zikreder. Ancak bu tür ifadeler, basitçe “metin bütünüyle ilhamla yazıldı” şeklinde literal bir okumaya indirgenirse, eserin içindeki müktesep bilgi birikimini ve kurulan sistematığı izah etmek güçleşir. Bu sebeple metnin kendi iç verileri, “ilham” vurgusunu, müellifin metni yazabilecek kabiliyet ve yetkinliğe sahip oluşu düşüncesiyle birlikte değerlendirmeye elverişlidir. Eserin tertibine ve ibare tarafına ilişkin inşânın, müellifin aklî/nazarî kuvveleriyle irtibatlı bir biçimde gerçekleştiği, fakat bunun uzlet ve tecerrüd ikliminde yoğunlaşan bir tecrübe diliyle dışa vurulduğu dikkate alınmalıdır.